

Sygn. akt VI Ga 53/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki

Sędziowie: SO Barbara Frankowska (spr.)

SO Beata Hass – Kloc

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Mikulska

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2014 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: J. N.

przeciwko: (...) S.A. z/s w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie
V Wydziału Gospodarczego z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt V GC 1269/13

I. oddała apelację,

II. zasądza od powoda J. N. na rzecz pozwanego (...) S.A. z/s w W. kwotę 1.200 zł
(jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 53/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 10 kwietnia 2014r.

Powód – J. N. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 21.877,51 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22.05.2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu tytułem szkody jaką poniósł w związku z wykonywaniem przewozu międzynarodowego podczas, którego uległ uszkodzeniu samochód będący przedmiotem przewozu w transporcie międzynarodowym. W uzasadnieniu pozwu powód wyjaśnił, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej świadczył usługi transportowe w ruchu międzynarodowym na rzecz (...) S.A. w Z.. W dniu 26.04.2011 r. powód odebrał od firmy (...) S.A. w B. 10 sztuk samochodów osobowych marki F. (...) do przewozu na trasie z T. do miejscowości C. we W.. Podczas przewozu jeden z samochodów został uszkodzony. Za uszkodzenie tego pojazdu powód zapłacił firmie (...) odszkodowanie za szkodę transportową, za którą pozwany, jako ubezpieczyciel powoda, jest odpowiedzialny. Pozwany odmówił zapłaty odszkodowania powołując się na § 5 ust. 4 owu, bo powód nie został wymieniony w liście przewozowym CMR jako przewoźnik. Według powoda fakt, że był przewoźnikiem jest niewątpliwy, chociaż faktycznie nie był on wymieniony

w liście przewozowym, w którym podano jedynie nr rejestracyjny pojazdu powoda i wymieniono nazwisko kierowcy będącego jego pracownikiem. Natomiast regulacja § 5 ust. 4 owu jest niedopuszczalna i sprzeczna z istotą umowy ubezpieczenia. W świetle przepisów konwencji o przewozie międzynarodowym (CMR) fakt, że powód był przewoźnikiem może wynikać nie tylko z listu przewozowego, ale również z innych

dokumentów. W tym przypadku fakt ten potwierdzają wyroki Sądu Okręgowego w Rzeszowie i Sądu Rejonowego w Rzeszowie wydane odpowiednio w sprawach VI Ga 38/13 i V GC 1110/12.

W dniu 14.06.2013 r. sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Pozwany w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu zarzucając, że nie zaszedł wypadek ubezpieczeniowy objęty ochroną ubezpieczeniową z uwagi na treść § 5 ust. 4 owu. Przepis ten wyznacza granice odpowiedzialności pozwanego i konkretyzuje warunki w jakich ta odpowiedzialność powstaje. W tej umowie pozwany odpowiada w sytuacji, gdy szkoda dotyczy przewozu dokonywanego na podstawie listu przewozowego wystawionego na ubezpieczającego - powoda, co w tym przypadku nie miało miejsca. Według pozwanego nie jest istotne wykonywanie przewozu międzynarodowego przez powoda, ale wystawienie listu przewozowego na powoda, jako przewoźnika - ubezpieczającego.

Ponadto z ostrożności procesowej strona pozwana zarzuciła, że w umowie przyjęto franszyzę redukcyjną 10%, nie mniejszą niż 1.000 euro.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska, przy czym powód podniósł, że franszyza redukcyjna ustalona w umowie ma być nie mniejsza niż 1.000 zł a nie euro, natomiast pozwany na rozprawie zarzucił brak czynnej legitymacji procesowej po stronie powoda z uwagi na brak wykazania przez stronę powodową faktu naprawienia szkody.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 5.12.2013 r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu w kwocie 2.417 zł. Wydając powyższy wyrok Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 22.04.2011 r. (...) S.A. w Z. zlecił powodowi przewóz 10 nowych fabrycznie samochodów marki F. (...) z T. do C., które powód przyjął do przewozu 26.04.2011 r. Na przewóz ten został wystawiony list przewozowy CMR, w którym w rubryce 16 wskazano jako przewoźnika (...) S.A., a w rubryce 17 nr rejestracyjny samochodu. W trakcie wykonywania przewozu jeden z samochodów F. (...) został uszkodzony, co potwierdzono protokołem szkodowym podpisanym przez kierowcę powoda. W czasie zdarzenia powód objęty było ochroną ubezpieczeniową na podstawie polisy nr (...), z okresem ubezpieczeniowym od 16.11.2010 r. do 15.11.2011 r. W § 5 ust. 4 owu obowiązujących do tej polisy ustalono, że zakresem ubezpieczenia objęte są wyłącznie przewozy dokonywane przez ubezpieczonego lub osoby, za które ponosi on odpowiedzialność, wykonywane na podstawie listów przewozowych wystawionych na ubezpieczonego zgodnie z konwencją CMR.

Na podstawie powyższych ustaleń, cytując art. 822 kc i 518 pkt 1 kc, Sąd Rejonowy przyjął, że w przedmiotowej sprawie powód mógłby skutecznie dochodzić roszczeń od pozwanego, gdyby sam szkodę zlikwidował - dokonał zapłaty na rzecz poszkodowanego kwoty odpowiadającej szkodzie. Pomimo ciężącego na nim obowiązku udowodnienia faktu naprawienia szkody (art. 6 kc) w toku postępowania nie uczynił tego, a wręcz nawet nie powołał się na taką okoliczność. Fakt zaspokojenia przez powoda roszczeń poszkodowanego decyduje o istnieniu po jego stronie legitymacji czynnej w tym procesie. Dla ustalenia legitymacji czynnej powoda nie jest wystarczającym zasądzenie odszkodowania od powoda na rzecz (...) S.A. w Z., bo nie jest ono równoznaczne z zaspokojeniem tego podmiotu.

Ponadto na marginesie Sąd Rejonowy wskazał, że treść umowy ubezpieczenia wyłącza odpowiedzialność pozwanego za szkodę. Decydujące znaczenie ma tutaj § 5 ust. 4 owu i w świetle tego przepisu istotne jest w sprawie czy list

przewozowy został wystawiony na powoda. Według Sądu Rejonowego brak jest podstaw do przyjęcia odmiennej interpretacji w/w zapisu owu, który jest uzasadniony z punktu widzenia racjonalności ubezpieczyciela w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. W ocenie Sądu Rejonowego nie było podstaw do przyjęcia zapisu § 5 ust. 4 owu za klauzulę niedozwoloną, ponieważ stroną umowy był powód, jako przedsiębiorca a nie konsument (art. 385¹ § 1 kc a'contrario). W tej sprawie umowa została zawarta między podmiotami uczestniczącymi w profesjonalnym obrocie, pozwany przystąpił do niej dobrowolnie i z dowodów wynika, że zapoznał się z treścią warunków ubezpieczenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy powództwo oddalił na mocy art. 822 kc.

Powód w apelacji zaskarżył powyższy wyrok w całości i wniósł o jego zmianę i uwzględnienie powództwa ewentualnie o uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż powód nie zrealizował zapłaty na rzecz poszkodowanego tytułem odszkodowania za szkodę transportową, a tym samym nie zlikwidował tej szkody, podczas gdy nastąpiło całkowite zaspokojenie poszkodowanego poprzez dokonane przez niego potrącenie, spełniające funkcję zapłaty wierzytelności z tytułu szkody transportowej z wierzytelnością przysługującą powodowi,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 51 8 kc w zw. z art. 805 kc i 822 kc poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że powód nie posiada legitymacji czynnej do dochodzenia przedmiotowego roszczenia pomimo, że w efekcie potrącenia powód wstąpił we wszystkie prawa pokrzywdzonego – (...) S.A.,
3. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 244 kpc w zw. z art. 217 § 1 i 2 kpc w zw. z art. 227 kpc mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy poprzez pominięcie zgłoszonego prawidłowo dowodu w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy z dnia 25.04.2013 r. sygn.. VI Ga 38/13 wraz z uzasadnieniem i uznanie, iż dowód ten nie dotyczy faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie,
4. naruszenie art. 4 i art. 9 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów poprzez ich niewłaściwe niezastosowanie
i w konsekwencji przyjęcie, że pozwany nie ponosi odpowiedzialności za przedmiotową szkodę.

Apelacja powoda nie jest uzasadniona, chociaż z niektórymi zarzutami w niej podniesionymi Sąd Okręgowy się zgadza.

Rozpocząć należy od rozważenia zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, które sprowadzają się do tego, że Sąd Rejonowy niezasadnie pominął zgłoszony w pozwie wniosek o dopuszczenie dowodu z wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 25.04.2013r. sygn. akt VI Ga 38/13, który potwierdza fakt zapłaty przez powoda na rzecz firmy (...) SA odszkodowania za uszkodzenie przewożonego pojazdu w drodze dokonanego przez poszkodowanego ((...) SA), w dniu 8.10.2012r., potrącenia wierzytelności z tytułu przedmiotowej szkody transportowej z wierzytelnością powoda z tytułu wynagrodzenia za świadczone usługi transportowe. Zarzut jest uzasadniony. Wyrokiem tym nie zasądzono od J. N. odszkodowania na rzecz firmy (...), lecz zasądzono na jego rzecz resztę wynagrodzenia za świadczone usługi transportowe, po potrąceniu odszkodowania. W istocie w/w wyrok jednoznacznie potwierdza fakt zapłaty przez powoda, jako sprawcy szkody odszkodowania swojemu kontrahentowi – firmie (...) (wyrok z uzasadnieniem k. 44 - 52). Jednakże stwierdzić należy, w tym stanie faktycznym nie ma zastosowania art. 518 kc, jako podstawa prawna powództwa. W zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej o istnieniu obowiązku wypłacenia przez ubezpieczyciela odszkodowania decyduje okoliczność, iż na ubezpieczającym ciąży obowiązek dania odszkodowania osobie trzeciej wskutek nastąpienia określonych w umowie ubezpieczenia zdarzeń. Ten zatem zobowiązaniowy stosunek ubezpieczenia jest źródłem roszczeń między stronami umowy, przy czym podstawą roszczenia w stosunku do ubezpieczyciela nie jest jeszcze samo tylko zdarzenie rodzące odpowiedzialność cywilną ubezpieczającego (ubezpieczonego), lecz dopiero zawarcie przez ubezpieczonego ugody z poszkodowanym lub uprawomocnienie się orzeczenia sądowego (arbitrażowego). Nie jest tą podstawą przewidziana w art. 518 k.c. sytuacja nabycia od poszkodowanego - do wysokości dokonanej na jego rzecz przez ubezpieczającego (ubezpieczonego) zapłaty

- jego wiarygodności z tytułu odszkodowania. Wspomniany przepis nie wchodzi tu w grę, zagadnienie bowiem regulują przepisy kodeksu cywilnego dotyczące umowy ubezpieczenia (art. 805 i nast.) oraz ogólnych warunków ubezpieczenia (tak SN

w uzasadnieniu wyroku z dnia 24.11.1970 r. sygn. akt II CR 679/70). W tym stanie faktycznym nie ma więc zastosowania instytucja wstąpienia w prawa wierzyciela regulowana przepisem art. 518 kc stąd, zarzut apelacji naruszenia tego przepisu jest zasadny, a legitymacja czynna powoda w procesie nie budzi żadnych wątpliwości.

Należy więc rozważyć kolejny zarzut apelacyjny, a mianowicie czy powód zasadnie powołuje się na niedopuszczalną i sprzeczną z istotą umowy ubezpieczenia regulację zawartą w § 5 ust. 4 owu. W tym przypadku również nie można zgodzić się z Sądem Rejonowym co do zasady, że powód nie miał prawa powołać się na tzw. klauzule niedozwolone.

Wskazać należy, że art. 805 § 4 kc stanowi: przepisy art. 385¹-385³ stosuje się odpowiednio, jeżeli ubezpieczającym jest osoba fizyczna zawierająca umowę związaną bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Przepis ten utrzymuje ochronę konsumencką w umowach ubezpieczenia w ograniczonym zakresie (tylko do osób fizycznych zawierających umowę związaną bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą) niż miało to miejsce do 2007, kiedy to na podstawie art. 384 § 5 kc przepisy tytułu III księgi trzeciej KC stosowało się do wszystkich umów ubezpieczenia (także tych gdy ubezpieczający nie był konsumentem). Nie ulega wątpliwości więc, że do powoda, jako osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą, który zawarł umowę ubezpieczenia związaną bezpośrednio z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą mają zastosowanie, w ograniczonym zakresie, bo tylko do art. 385¹-385³ kc, przepisy o klauzulach niedozwolonych.

Istotne jest więc zajęcie stanowiska, czy powód zasadnie powołuje się na niedopuszczalne i sprzeczne z przepisami Konwencji z dnia 19.05.1956r.

o umowie przewozu międzynarodowego towarów (CMR) – Dz.U. z 1962r. nr 49 poz. 238 - uregulowanie § 5 ust.4 owu. W ocenie Sądu Okręgowego, w tym przypadku należy jednak podzielić stanowisko Sądu Rejonowego, że powód niezasadnie podnosi ten zarzut. Umowa ubezpieczenia w sposób jednoznaczny, niebudzący jakichkolwiek wątpliwości reguluje jakie zdarzenia są, a jakie nie są objęte odpowiedzialnością zakładu ubezpieczeń. O zakresie odpowiedzialności ubezpieczyciela decyduje bowiem treść umowy ubezpieczenia. Zgodnie z art. 12 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 22.05.2003r. o działalności ubezpieczeniowej (tj. Dz.U. z 2013r. poz. 950) ogólne warunki ubezpieczenia oraz umowa ubezpieczenia powinny być sformułowane jednoznacznie i w sposób zrozumiały,

a postanowienia sformułowane niejednoznacznie interpretuje się na korzyść ubezpieczającego, ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia. W tym przypadku zapisy umowy ubezpieczenia spełniają powyższe wymagania. § 5 ust. 4 owu oznacza granice odpowiedzialności umownej pozwanego wskazując konkretne warunki, które muszą być spełnione, by ochrona ubezpieczeniowa powstała, a jednym z nich jest wykonywanie przez ubezpieczającego przewozu „na podstawie listu przewozowego CMR wystawionego na ubezpieczającego”. Odesłanie zaś do Konwencji CMR dotyczy jedynie kwestii czy list przewozowy został w świetle tej Konwencji wystawiony na powoda, a nie do tego, czy powód był przewoźnikiem, bo ta okoliczność nie była przez pozwanego kwestionowana (tak SN w uzasadnieniu wyroku z dnia 22.05.2009r. sygn. akt III CSK 300/08, który wydany został

w takim samym stanie faktycznym). Należy również za pozwanym zacytować tezę tego wyroku, którą tutaj Sąd podziela w całości: 1. O powstaniu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń nie decyduje wyłącznie powstanie po stronie ubezpieczającego cywilnoprawnego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej osobie trzeciej, lecz wystąpienie wypadku ubezpieczeniowego. Wypadek ubezpieczeniowy jest zdarzeniem, które strony umowy ubezpieczenia określiły jako przyczynę uzasadniającą odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń. Swoboda kształtowania stosunku umownego umożliwia ułożenie go w taki sposób, że ochroną ubezpieczeniową będzie objęta tylko odpowiedzialność cywilna ubezpieczającego powstała przy zachowaniu określonych wymagań dodatkowych. Z uwagi na cel umowy ubezpieczenia, jakim jest zapewnienie ubezpieczającemu rzeczywistej ochrony, konieczne jest, aby umowa lub stanowiące jej część ogólne warunki ubezpieczenia precyzowały, w sposób nie budzący wątpliwości już w chwili zawarcia umowy, jakie zdarzenia są, a jakie już nie są objęte odpowiedzialnością zakładu ubezpieczeń.

2. O zakresie odpowiedzialności ubezpieczyciela decyduje treść umowy ubezpieczenia, wykładana według zasady określonej w art. 12 ust. 4 ustawy

z 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.

Wobec powyższego za niezasadny uznać należy zarzut naruszenia przepisów Konwencji o przewozie międzynarodowym, bo to że powód był przewoźnikiem nie budzi wątpliwości, co nie ma znaczenia wobec treści umowy ubezpieczenia.

Na koniec należy jeszcze wskazać, że zupełnie niezrozumiałe dla Sądu Okręgowego stanowisko apelującego zawarte w ostatnim akapicie uzasadnienia apelacji, że powód na podstawie art. 518 kc wskutek zapłaty odszkodowania wszedł w prawa (...) SA, który był przewoźnikiem wymienionym w liście przewozowym. Zdaniem powoda wierzytelność trwa nadal ze zmienionym podmiotem po stronie wierzyciela. Z taką koncepcją nie sposób się zgodzić, bo przedmiotowy proces nie został wytoczony przeciwko ubezpieczycielowi firmy (...) SA tylko ubezpieczycielowi powoda. Firma (...) natomiast mogła żądać zapłaty odszkodowania bezpośrednio od sprawcy szkody – powoda, co uczyniła potrącając wierzytelność albo bezpośrednio od jego ubezpieczyciela (z tej możliwości nie skorzystała, co skutkowało niniejszym procesem, znajdującym oparcie w umowie ubezpieczenia).

Mając na uwadze powyższe uznać należy ostatecznie, że apelacja powoda jest niezasadna i jako taka na podstawie art. 385 kpc została oddalona, o czym orzeczono w pkt I wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc oraz § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

(...)

1. (...),

2. K.. (...).